Тепер, моє серденько, я розповім тобі ще одну казочку, нову й чудесну казочку, зовсім не схожу на всі інші казки — казочку про мудрого володаря Сулеймана-ібн-Дауда.

Про нього вже й раніше було складено аж триста п'ятдесят п'ять чудесних казок, але моя казочка тим казочкам не рівня.

Це не казка про чайку, що розшукала воду, і не про одуда, який своїми крильцями захистив мудреця Сулеймана від спеки.

Це не казка про скляну підлогу, чи про рубін з хитромудрим отвором, чи про золотий зливок цариці Балкіс.

Це казка про те, як метелик тупнув.

Ну, а тепер слухай і запам'ятовуй.

Сулейман-ібН'Дауд славився особливою мудрістю. Він розумів, що говорили звірі і що співали птахи, що бубоніли риби і що дзижчали комахи.

Він розумів, що говорили скелі глибоко під землею, коли стикалися одна з одною і глухо стогнали.

Він розумів, що шепотіли дерева, коли вранці шелестіло їхнє листя. Він розумів усе на світі. А красуня Балкіс, головна султанша ібн-Дауда, була майже така ж розумна та мудра, як і він сам.

Сулейман-ібн-Дауд славився також могутністю. На третьому пальці правої руки він носив перстень. Коли він обертав той перстень один раз, до нього прилітали в неба чарівниці феї і робили все, що він накаже. А коли він обертав перстень тричі, перед ним поставав наймогутніший

джин-меченосець в одінні Водолія і доповідав йому про все, що творилося-діялось у трьох світах: на землі, в небесах, під землею.

І все ж таки Сулейман-ібн-Дауд не задирав носа. Він дуже рідко вихвалявся своєю могутністю, а коли це ненароком траплялось, то потім завжди каявся.

Якось йому забаглося нагодувати за один день геть усіх тварин світу, та коли обід уже був готовий, з морської безодні виринув незнаний звір і в три ковтки пожер увесь той харч.

Сулейман-ібн-Дауд страшенно здивувався і спитав:

— О Звіре, хто ти такий?

І Звір сказав:

— О повелителю, нехай продовжиться твоє життя на віки вічні! Я — найменшенький з тридцяти тисяч братів, і живемо усі ми на дні морському. До вас дійшли чутки, що ти збираєшся нагодувати звірів з усього світу, і брати послали мене спитати, коли буде готовий обід.

Сулейман-ібн-Дауд здивувався ще дужче і сказав:

— О Звіре, ти з'їв увесь обід, що я його приготував для звірів цілого світу!

І Звір відповів:

— О повелителю, нехай продовжиться твоє життя на віки вічні! Невже ти справді гадаєш, що то був обід? Там, звідки я прийшов, кожен із нас з'їдає удвічі більше, і то щоб тільки заморити черв'ячка.

Тоді Сулейман-ібн-Дауд упав долілиць і сказав:

— О Звіре! Я влаштував той обід, щоб похвастати, який я великий та багатий володар, а не заради того" щоб зробити добро всім звірам світу. Тепер мені соромно, і це мені буде наука.

Сулейман-ібн-Дауд був справді мудрий чоловік, моє серденько. Після того він уже ніколи не забував, що хвастощі — то нерозумна штука.

Досі була приказка, а тепер почнеться сама казка.

У Сулеймана-ібн-Дауда було дуже багато жінок. У нього було аж дев'ятсот дев'яносто дев'ять жінок, а до них ще й красуня Балкіс. І всі вони жили у великому золотому палаці посеред чудового саду з водограями.

Насправді Сулейману-ібн-Дауду були ні до чого оті дев'ятсот дев'яносто дев'ять жінок, але за тих часів був звичай, щоб чоловіки мали якнайбільше жінок, а володар мав мати їх іще більше, аби показати, що він є володар.

Декотрі з тих жінок були гарні, вродливі, а декотрі просто бридкі та жахливі. І бридкі та жахливі завжди сварилися з гарними та вродливими, і від того гарні та вродливі теж ставали бридкі та жахливі, і тоді вони усі гуртом сварилися з Сулейманом-ібн-Даудом, і в Сулеймана-ібн-Дауда макітрилася голова.

Тільки красуня Балкіс ніколи не сварилася з Сулейманом-ібн-Даудом. Вона його дуже любила. Сидячи в своїх роззолочених покоях чи гуляючи в саду при золотому палаці, Балкіс тільки й думала про нього, і її щиро засмучував султанів сум.

Звісно, аби Сулейман-ібн-Дауд захотів крутнути персня на своєму пальці й покликати джинів та ефрітів, вони миттю обернули б усіх

дев'ятсот дев'яносто дев'ятьох сварливих жінок на білих верблюдиць, або на хортиць, або ж на гранатові зернятка. Та Сулейман-ібн-Дауд вважав, що то були б хвастощі. Отож, коли султанші затівали сварку, він тишком-нишком тікав у найтемніший закуток саду і на чім світ стоїть проклинав той день, коли з'явився на цей світ.

Одного разу, коли султанші — геть усі дев'ятсот дев'яносто дев'ять султанш — зчинили в золотому палаці гармидер аж на три тижні, Сулейман-ібн-Дауд чкурнув, як завжди, в сад, шукаючи собі тиші та спокою. І там, під помаранчевим деревом, він уздрів красуню Балкіс, і Балкіс була щиро засмучена, через те що був глибоко засмучений її повелитель.

І Балкіс сказала:

— О мій повелителю, світло очей моїх! Крутни свій перстень на пальці і покажи отим султаншам з Єгипту, Месопотамії, Персії та Китаю, що ти всемогутній і грізний володар.

Але Сулейман-ібн-Дауд лише похитав головою і сказав:

— О голубко моя, радість і щастя мого життя! "Чи ти забула про звіра, що вийшов з морської безодні і посоромив мене перед усіма звірами світу за мою пиху? Якщо я й тепер завеличаюсь перед отими султаншами з Персії, Єгипту, Абіссинії та Китаю тільки тому, що вони надокучають мені, я провалюсь від сорому крізь землю.

І красуня Балкіс сказала:

— О повелителю мій, скарб душі моєї! Що ж там робитимеш?

І Сулейман-ібн-Дауд сказав:

— О моя рибонько, втіхо серця мого! Я терпітиму й далі все, що судилось мені терпіти в пазурах оцих дев'ятисот дев'яноста дев'ятьох жінок, які не дають мені дихати своїми нескінченними чварами.

І він побрів понуро поміж шлей, поміж мушмул, поміж троянд та канн та запашного імбиру, і прийшов до великого камфорного дерева, що так і звалось камфорним деревом Сулеймана-ібн-Дауда.

А красуня Балкіс тим часом сховалася серед високих ірисів, та строкатолистого бамбуку, та червоних лілей ва камфорним деревом, так щоб бути ближче до свого коханого чоловіка, до Сулеймана-ібн-Дауда.

Аж раптом під дерево прилетіли два метелики, і ті метелики сварились між собою. Сулейман-ібн-Дауд почув, як один з них сказав іншому:

— Дивуюсь, як ти ото дозволяєш собі так зарозуміло розмовляти зі мною! Хіба ти не знаєш, що досить мені тупнути ногою, і весь оцей палац Сулеймана-ібн-Дауда разом із садом миттю щезне з лиця землі?

Сулейман-ібн-Дауд одразу ж забув про своїх дев'ятсот дев'яносто дев'ятьох жінок. Вихваляння Метелика дуже його насмішило, і він так розреготався, що аж камфорне дерево затряслось. І він простяг палець і сказав:

— Ходи-ко сюди, маленький.

Метелик страшенно злякався, але все ж таки підлетів до султана і сів йому на руку, лопочучи крильцями. Сулейман-ібн-Дауд нахилився до Метелика і лагідно прошепотав:

— Послухай-но, маленький, адже ти знаєш, що хоч би скільки ти тупав, ти навіть не пригнеш до землі бодай найтоншої травинки. Для

чого ж ти кажеш таку жахливу неправду своїй дружині? Бо ж то, з усього видно, твоя дружина.

Метелик глянув на Сулеймана-ібн-Дауда і побачив, що очі в мудрого султана блищать, немов зорі в морозяну ніч. Тоді він зібрав усю свою сміливість у крильцята, схилив набік голівку і сказав:

— О повелителю, нехай продовжиться твоє життя на віки вічні! Це справді моя жінка. А ти знаєш, що таке жінки?

Сулейман-ібн-Дауд усміхнувся в бороду і сказав:

— Та знаю, братику, знаю.

— Треба ж якось підтримувати свою чоловічу гідність,— пояснив Метелик.— А жінка цілісінький ранок свариться зі мною. Ото я й пристрашив її, щоб вона втихомирилась.

І Сулейман-ібн-Дауд сказав:

— Аби ж це її втихомирило. Ну, тепер лети до неї, братику, а я послухаю, що ти ще їй скажеш.

і Метелик полетів до своєї дружини, що вся аж тремтіла з нетерплячки, сидячи на листочку. І вона так і скрикнула:

— Він тебе слухав?! Сам Сулейман-ібн-Дауд тебе слухав?!

— Аякже! — відповів Метелик.— Звісно, що слухав. Я так захотів, от він мене і слухав.

— І що ж він сказав? Ну, що він сказав?

— Гм,— відповів Метелик, гордовито обмахуючись крильцями,— між нами кажучи, люба, він страшенно злякався; хоч я його не винувачу, бо золотий палац, видно, коштував йому великих грошей, та й помаранчі он уже достигають,— от він і попросив мене не тупати, і я пообіцявся.

— Лишенько! — вигукнула Метелиха та й примовкла, наче води в рот набрала.

А Сулейман-ібн-Дауд реготався до сліз, так його насмішила безсоромність негідного Метелика.

А красуня Балкіс стояла за камфорним деревом серед червоних лілей і теж усміхалась, бо вона чула всю їхню розмову. І вона подумала:

"Коли я справді виявлю мудрість, то порятую свого повелителя від неприємностей з отими сварливими султаншами". І вона простягла палець і лагідно прошепотіла до Метелихи:

— А йди-но сюди, маленька.

Метелиха злякано спурхнула з листочка і сіла на білу руку Балкіс. А Балкіс нахилила свою чарівну голівку і прошепотіла:

— Скажи, маленька, ти віриш у те, що сказав тобі зараз твій чоловік?

Метелиха поглянула на Балкіс і побачила, що очі в красуні султанші сяють, немов глибокі чисті озера, в яких відбиваються зорі, а тоді зібрала всю свою сміливість у крильцята і сказала:

— О царице, нехай збережеться твоя врода на віки вічні! Адже ти знаєш, які бувають чоловіки!

І султанша Балкіс, мудра Балкіс Сабейська, затулила пальцями уста, щоб приховати усмішку, і сказала:

— Знаю, сестрице.

— Вони самі не знають, чого сердяться,— сказала Метелиха, швидко обмахуючись крильцями,— а ми їх маємо розважати. їм навіть трохи не можна вірити. Уявляєте, мій чоловік вірить, що я вірю, ніби він здатен тупнути ногою — і палац Сулеймана-ібн-Дауда тієї ж миті щезне. Та для мене то пусті балачки. До завтра він сам про них забуде.

— Твоя правда, сестрице,— сказала Балкіс,— але наступного разу, коли він почне вихвалятись, спіймай його на слові. Попроси його тупнути і побачиш, що з того вийде. Адже ми знаємо, які бувають чоловіки, правда, ж? Не завадить його присоромити.

І Метелиха полетіла до свого чоловіка і вже за п'ять хвилин зчинила з ним ще запеклішу сварку.

— Пам'ятай,— крикнув Метелик,— пам'ятай, що станеться, коли я тупну!

— Я тобі ніскілечки не вірю,— торохтіла Метелиха.— Хотіла б я побачити, що з того в тебе вийде. Ну спробуй, тупни.

— Я обіцяв Сулейману-ібн-Дауду не робити цього,— сказав Метелик, — і не хочу порушувати слова.

— Біди не станеться, коли й порушиш,— сказала Метелиха.— Та ти своїм тупанням не нахилиш навіть билинки до землі. Ну, спробуй, чого ж ти! Ну тупни, тупни, тупни!

А Сулейман-ібн-Дауд сидів під улюбленим камфорним деревом і чув кожне їхнє слово, і так сміявся, як ще ніколи не сміявся. Він геть забув

про своїх султанш, він забув про звіра, що вийшов з безодні морської, він забув навіть про те, що негоже вихвалятись. Він просто сміявся, бо йому було дуже весело. А Балкіс, причаївшись за камфорним деревом, теж усміхалась, радіючи з того, що її любий чоловік розвеселився.

Та ось розпашілий, захеканий Метелик знову метнувся у затінок камфорного дерева і сказав Сулейману-ібн-Дауду:

— Вона хоче, щоб я тупнув! Вона хоче побачити, що з того вийде! О Сулейман-ібн-Дауд, адже ти знаєш, що з того нічого не вийде, і тепер вона ніколи не повірить жодному моєму слову. Вона сміятиметься в мене, поки я житиму.

— Ні, братику,— сказав Сулейман-ібн-Дауд,— більше ми не дамо їй сміятися з тебе.

І він крутнув перстень на пальці — не ради того, щоб похвастати своєю могутністю, а тільки заради Метелика, і — чудо із чудес! — тієї ж миті з-під землі вискочило четверо велетенських джинів.

— О слуги мої,— сказав Сулейман-ібн-Дауд,— коли оцей пан, що сидить на моєму пальці (бо нахабний Метелик і справді там сидів), тупне лівою передньою ногою, ви понесіть мій палац і сад з громовим гуркотом аж ген за хмари. А коли він тупне знову, ви обережно поставте все на місце.

— Тепер, братику,— додав він,— повертайся до своєї жінки і тупай собі на здоров'ячко.

Метелик прилетів до жінки, а та все не вгавала:

— Ну спробуй, тупни! Ага, боїшся! Ну тупни, тупни.

А Балкіс побачила, як чотири могутніх джини взялися за чотири кінці саду, посеред якого стояв палац, і аж заплескала тихесенько в долонь

"Нарешті,— сказала вона сама собі,— нарешті Сулейман-ібн-Дауд заради Метелика зробить те, що давно мав би зробити заради власного спокою,— тепер сварливі султанші натерпляться страху".

І тут Метелик тупнув ногою.

І враз джини підхопили палац та сад і понесли високо, високо вгору, і грізно загуркотів грім, і все зникло у непроглядній пітьмі.

А Метелиха пурхала в темряві і слізно благала:

— Ой-ой, я більше не буду! Пробач, що я таке казала. Поверни сад на землю, любий мій чоловіченьку, і я ніколи тобі не перечитиму.

Метелик злякався не менше за свою Метелиху, а Сулейман-ібн-Дауд так сміявся, що кілька хвилин не міг промовити й слова. Нарешті він перевів подих і прошепотів Метеликові:

— Тупни, братику, ще раз, поверни мені палац, о найбільший з усіх чародіїв!

— Так, поверни йому палац,— сказала Метелиха, пурхаючи в темряві, неначе міль.— Віддай йому палац і більше не вдавайся до такого страшного чародійства.

— Ну, гаразд,— сказав Метелик з удаваною недбалістю.— Ото бачиш, як до мене чіплятися. Мені-то однаково, я звик і не до таких див. Але ради тебе і ради Сулеймана-ібн-Дауда я поставлю усе на місце.

І він знову тупнув, і тієї ж миті джини опустили палац та сад на землю, та так обережно, що ке було й чути. Сонце яскраво осявало густо-зелені крони помаранчевих дерев, прекрасні водограї дзюркотіли серед рожевих єгипетських лілей, пташки заливалися Співами, а Метелиха лежала під камфорним деревом, ледь ворушачи крильцями, і злякано лепетала:

— Я більше не буду! Я більше не буду!

А Сулейман-ібн-Дауд від сміху просто не міг говорити. Він знеможено відкинувся назад, гикнув і, посварившись на Метелика пальцем, сказав:

— О великий чарівниче, для чого було повертати мені палац, коли ти вбиваєш мене сміхом!

Аж тут почувся страшний лемент. То всі дев'ятсот дев'яносто дев'ять султанш з криком та вереском вибігали з палацу, кличучи за собою своїх дітей. Вони дріботіли рядами по широких мармурових сходах, і в кожному ряду було по сто душ.

А мудра Балкіс пішла їм назустріч і спитала:

— Що вас наполохало, о султанші?

Вони зупинились на широких мармурових сходах рядами, і в кожному ряду було по сто душ, і всі в один голос сказали:

— Що налякало? Ми жили собі мирно та тихо у золотому палаці, аж раптом як стій палац зник, і ми опинились у страшній непроглядній пітьмі. І загуркотів грім, і в темряві почали літати джини та ефріти. Ось що наполохало нас, головна султаншо. І ми такого страху набралися, такого страху натерпілися, що від того страху нам ще й досі ой страх як страшно.

Тоді Балкіс, перша красуня серед цариць, єдина кохана дружина Сулеймана-ібн-Дауда, володарка Сабеї та золотоносних річок Півдня від пустелі Сій аж до веж Зімбабве, Балкіс, що була майже така мудра, як сам наймудріший серед мудреців Сулейман-ібн-Дауд, тоді оця Балкіс сказала:

— Заспокойтеся, о султанші! То один метелик пожалівся на свою дружину, яка весь час з ним сварилась, і наш повелитель, Сулейман-ібн-Дауд, трохи провчив її, щоб вона була сумирніша та покірливіша, бо метелики дуже цінують ті чесноти.

Тоді наперед виступила султанша з Єгипту, фараонова дочка, і сказала:

— Не може бути, щоб наш палац злетів у повітря, наче пір'їна, заради якоїсь там комашини. Ні, певно, то помер Сулейман-ібн-Дауд, і сама природа громом і пітьмою сповістила нас про це.

Балкіс, не обертаючись, кивнула головою сміливій султанші з Єгипту і сказала до всіх султанш:

— Ідіть подивіться.

І вони пішли по. широких мармурових сходах рядами, і в кожному ряду було по сто душ, і під камфорним деревом побачили Сулеймана-ібн-Дауда, у якого на кожній руці сиділо по метелику, і він колисав їх, і султанші почули, як він сказав:

— О жінко мого повітряного брата, пам'ятай, що віднині ти повинна догоджати своєму чоловікові, а то він знову тупне. Адже ти чула його слова, що йому не звикати до такого чародійства, і на власні очі бачила, який він великий чародій,— зумів підняти в повітря палац самого Сулеймана-ібн-Дауда! Живіть мирно, діти мої!

Він поцілував їм крильцята, і вони полетіли.

Тоді всі султанші, за винятком Балкіс, найпрекраснішої Балкіс, що стояла збоку й усміхалась, попадали долілиць і сказали самі собі:

— Якщо вже сердитий на дружину метелик наробив такої біди, то що може спіткати нас, коли ми без кінця надокучаємо нашому повелителю своїм неугавним лементом та чварами?

І вони позапиналися своїми покривалами, і позатуляли руками собі роти, і тихо-тихо, щоб їх навіть не чули, побігли навшпиньках назад у палац.

Тоді Балкіс, найніжніша й найвродливіша Балкіс, вийшла з-за високих червоних лілей у затінок камфорного дерева, І поклала руку на плече Сулейману-ібн-Дауду, і сказала:

— О мій повелителю і скарбе моєї душі! Радій: тепер султанші в Єгипту, Ефіопії, Абіссинії, Персії, Індії та Китаю дістали добру науку, якої вони довго не забудуть.

І Сулейман-ібн-Дауд, дивлячись на метеликів, які, граючись, пурхали на осонні, сказав:

— О моя подруго і скарбе мого щастя, як же це сталося? Адже я весь час тільки жартував з Метеликом.

І він розповів Балкіс про те, що зробив заради Метелика. А ніжна, любляча Балкіс сказала:

— О мій повелителю і володарю днів моїх! Я сховалась за камфорним деревом і геть усе бачила. Це я навчила Метелиху, щоб вона примусила Метелика тупнути. Я знала, що мін повелитель жартома сподіє якесь

велике чудо, а султанші, те чудо побачивши, налякаються і принишкнуть.

І вона розповіла йому все, що султанші казали, бачили й думали.

Тоді Сулейман-ібн-Дауд підвівся з лави, що стояла під камфорним деревом, простяг до Балкіс руки і, відчуваючи на серці радість, сказав:

— О подруго моя і насолодо днів моїх! Знай, що, коли б я сподіяв це чудо проти султанш з гордощів чи гніву, мені було б так само соромно, як тоді, коли я збирався влаштувати бенкет для усіх звірів світу. Але дякуючи твоїй мудрості, я сподіяв чудо заради жарту, а воно, бач, звільнило мене від сварок моїх сварливих жінок. Скажи ж мені, подруго моя і серце серця мого, звідки в тебе така мудрість?

І тоді Балкіс, найвродливіша і найстрункіша Балкіс, подивилася Сулейману-ібн-Дауду просто в очі, а потім, схиливши голівку, точнісінько як Метелиха, сказала:

— А звідти, по-перше, що я люблю тебе, о мій повелителю, а по-друге, я добре знаю жіночу вдачу.

І вони пішли до палацу, і жили щасливо до кінця днів своїх.

А й справді ж, Балкіс хитро придумала?

Якщо, до кінця прочитавши цю книжку,

Ти скажеш: "Навіщо така мені казка?

Що з неї візьму я? Чого я навчуся?"

То я відповім, ти ж послухай, будь ласка.

Це казка для тих, що похвастатись люблять,

Хоча і не мають для того причини,

Це казка для тих, що себе тільки люблять,

Забувши про скромність — окрасу людини.

Коли ти захочеш похвастатись, друже,

То зваж перед тим: чи робити це слід?

Згадай на хвилину про звіра морського,

Що з'їв Сулейманів обід.